

PROSVETA
GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.60 na tri mesece, in za inozemstvo \$5.00.
Naslov za res, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2687-39 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$5.00 per year.
"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

Datum v obljepu n. pr. (Nov. 30-24) poleg valoga imena na naslova pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite je pravilno, da se vam ne urovi list.

MUSSOLINI ZOPET V KAŠI.

Razkrinkuje ga njegov pajdaš Cesare Rossi.

Okrog Božiča so pričeli izhajati v nauzdanem časopisu članki, ki so slikali italijanskega diktatorja Mussolinija kot krotko jagnje in značaj vseh značajev. Komur je znano, na kakšen način in v čigavem interesu prihajajo taki članki v nauzdano časopisje, je vedel takoj, da se je nekaj zgodilo, kar postavlja Mussolinija v zelo slabo luč pred vsem svetom. In kdor je takš sodil se ni motil.

Mussolini je ljubljene mednarodne denarne mošnje. Mednarodni velekapitalizem vidi v njem svojega rešitelja, ki je zanj rešil Italijo pred rdečo poplavo. Po velekapitalistični logiki so pa takega dejanja zmožni le najznačajnejši možje. Ako tem ljudem primanjkujejo vrline, in so mogoče najnižji človeški izvržek po njihovem značaju, tedaj se mora v ljudstvu obdržati vera, da so ti ljudje najvrlejši med najbolj vrliimi, kajti to vendar ne gre, da bi mednarodno denarno mošnjo branili ljudje z nizkimi in živalskimi instinkti. Najamejo se šmoki, ki v nauzdanem časopisju iz umazanega grešnika napravijo pravičnika, katerega zavidi ljudi blatijo in grdiijo iz same fovšije.

Mussolinija so torej prali, žajfali in umivali v nauzdanem časopisju okrog božičnih praznikov. Umivanje je bilo končano in priti je moralo na dan, kaj ga dolže v Italijo.

Brzjav iz Rima poroča, da je bil priobčen memorandum Cesare Rossija, Mussolinijevega pajdaša. Memorandum slika Mussolinija, italijanskega diktatorja, kot zločinskega mojstra, ki je koval načrte za pomorjenje svojih političnih nasprotnikov.

Korespondenca iz Rima, ki obdelava te čedne reči v nauzdanem časopisju, obenem lomi kopja v Mussolinovem interesu in modruje, ako je to res, kar se Mussoliniju očita v memorandumu, je postal Mussolini nemoč, ako pa ni res, bo pa Mussolini žel še večjo slavo.

Smok, ki je zapisal te vrstice, je prav zanesljivo zadnjih pet let prespal v trdnem spanju, ali se je pa nahajal na planetu Martu. Pot, katero so hodili italijanski črnorajčniki, da vstoličijo Mussolinija kot diktatorja, je bila pot nasilja in najgrših zločinov.

Fašistovske trume na pohodu v Rim so požigale, ropale in morile. To je dejstvo, ki se ne da utajiti. Žrtve so bili italijanski delavci in kmetje. Žrtve fašizma v priropanih deželah so pa bili stanovniki drugih narodnosti. Mussolini ni do danes izrekel še ene besede graje nad temi zločini. In kdor ne graja takih hudodelstev, se strinja z njimi.

Izkrvavel je tudi socialistični poslanec Matteotti pod noži fašistovskih morilcev in pajdašev Mussolinija. Toda Mussolini ni grajal zločincev, pa tudi resnih korakov ni podvzel sam od sebe, da se zločinci kaznujejo. Ampak dokler so bili žrtve italijanski delavci, kmetje, prebivalci druge narodnosti v Italiji in italijanski socialisti, se ni oglasila vest italijanske buržoazije. Vest je postala šele tanka, ko je bil Mussolini obtožen, da ni prizanašal tudi italijanski buržoaziji, ako se ni strinjala z njegovimi načrti. Neka navdušena šmokinja ga primerja v interesu velike mednarodne denarne mošnje z rimskim cesarjem Hadrijanom, ki je vladal od leta 117-138 po Kr. r., in meni, da se njegove poteze na obrazu dajo primerjati s potezami na obrazu večine rimskih cesarjev. Pri nevedni buržoaziji to nekaj šteje in povišuje Mussolinija, pri ljudeh, ki saj površno poznajo zgodovino starega Rima, pa prav nič, ker jim je znano, da se je rimski senat upri Hadrijanu zaradi njegovih grozovitosti in da sta bila med rimskimi cesarji tudi Kaligula in Nero in še drugi taki značaji.

Zamorca lahko umivajo in počinjajo z najfinejšim milom, toda ostal bo črn!

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Z zapada. — Danzadnem zasledujem dopise, torej sem večkrat tudi opazila dopis od Frances Sinkovec. Kakor vidim, nekateri smatrajo to za ošabnost, a jaz menim, da je ona ponosna s svojim možem, ker je z njim vred stala neomahljivo v premogarski stavki. Zavedno delavstvo kaj takega odobrava. To je bilo zmerom in mislim, da bo še ostalo. Jaz nisem proti takim dopisom, saj Prosveta je delavski list in podpiran večinoma od zavednega delavstva, zato naj ima priliko vsak povedati svoje mnenje.

Poznam rojaka, ki bi prav gotovo ne bil šel stavkovatiz preteklo premogarsko stavko, če bi ne bil poslušal svoje boljše polovice, prvič radi tega, ker je spadal bolj med lene, drugi pa ker družba pred stavko ni imela dela zanj. Žena mu je zažugala: Če ne greš, te takoj pustim. Sedaj imaš priliko, da zaslužiš, ko drugi ne. Po končani stavki se je zgodilo, da je bil on prvi odslovljen — za nagrado.

Druge vrste tička poznam, če se je kdo organiziral v politični organizaciji, da je on takoj vse nesel družbinim priganjačem pod nos. To je seveda nelepoto delo in sem tudi prepričana, da dotičnik ni bil naročnik nobenega naprednega lista.

Nekdo ko pridem s pošte in prinesem tudi Prosveto, najdem rojaka v hiši. Pozdravim me je in jaz njega, potem me pa vpraša, če sem prinesla kaj za čitanje. Segel je po ponujeni Prosveti, jo ogledoval od vogala do drugega. Videla sem, da mu nič ne ugaja. Ko sem videla, da ga ne zanima, sem pripomnila: V Kaliforniji v zlatem rudniku se je pripetila velika nesreča. Odgovoril je, da mu to ni znano. Imel je v roki Prosveto, kjer je na prvi strani stalo s velikimi črkami prav o tisti nesreči (v rudniku Argonautu).

"Ali ti nisi naročen na noben slovenski list?" sem vprašala.

"Dosedaj še ne", je rekel.

Na vprašanje, če spada h kateremu bratakemu društvu, mi je odgovoril: "Dosedaj še ne, ker sem zmerom še zdrav." Kako velika zmota! Dokler je človek zdrav, da ne potrebuje podporne družbe. Je res, da je naša mati S. N. P. J. bratska in podporna v vseh ožirih, samo ona prejema zdrave člane pod svoje okrilje. Naša dolžnost je, dokler smo zdravi, da pristopimo pod okrilje S. N. P. J., da jo podpiramo, v slučaju bolezn pa nam je ona zvesto na strani in nam olajšuje bolečine.

Zato rojaki, ki še ne spadate pod to največjo organizacijo Slovencev na svetu, ne odlašajte, pristopite dokler je čas. S. N. P. J. ni verska in tudi protiverska ne, zato imajo tisti prednost pristopiti k nji, ki cerkev obiskujejo kakor oni, ki še nikoli v cerkvi niso bili. S. N. P. J. jim ne bo prav nič prepovedovala, ravnotako tisti ne bodo izključeni iz društva, ki ne zahajajo v cerkev, kar se pa večkrat zgodi pri drugih jednotah.

Vedno štejem, koliko let že spadam pod to hvaljevredno organizacijo in vedno bolj težko pridem do pravega zaključka, ker sem pred štirimi leti pristopila nekako sredi leta. Zdaj stopam v novo leto, torej kdor misli pristopiti k bratakemu društvu, naj stopi v začetku leta in v prihodnjem novem letu bo vprašal: "Zakaj nisem bil član še nekoliko let prej?" Kateri še niste naročniki Prosvete, pa si vzemite k sreči, da se z novim letom naročite.

Radi koledarja so godrnjali že dve leti zaporedoma. Pregovor pravi, kar je dobro, se samo hvali. Zato, ker se prejšnja nista sama hvalila, jih tudi članstvo ni moglo. Glede koledarja za leto 1925, upam, da se ne bo oglašil noben član, ki bi oporekal, čeravno je vsem nemogoče ustreči. Gotovo je namreč tudi kdo, ki bi rad videl na sliki hišo bolj s "turnškom". Rečem pa, da ga pokažem vsakemu tujerodu in mu razložim o uspehih in delih naše organizacije. Celo mi je rekel neki Američan, da je slovenski narod najbolj napreden; če bi bili vsi ostali narodi taki, da bi imeli najboljše organizacije v tej deželi. — Članica S. N. P. J.

Ali vol, zakaj se tvoj deček tako rad potopa z drugimi dečki in uganja razne "porednosti"? Odgovor na to in mnoge uganke v obnašanju otrok najdeš v knjigi "Zakoni biogenetike", katere izdala je Knjižnica matič S. N. P. J.

Meteoriti.

Program.

Danes je zadnja kolona po starim imenom. Prihodnje sredi pride novo ime, katerega so izbrali konstantinte. In prihodnje sredi izide prva številka "Prosvete", ki bo tiskana v naši lastni tiskarni.

Tekom kontesta sem prejel obilico pisem z mnogimi priporočili in nasveti. Vsem tem se moram lepo zahvaliti. Veseli me, ker mnogi bratje in sestre tako lepo skrbijo za mojo kolono. Dokaz, da jih zanima. Kontest je bil majhen referendum, ki je pokazal, da je kolona te vrste potrebna za čitatelje, ki ljubijo razliko, in za one, ki se hočejo izraziti o tem in onem na način kot se ne morejo izraziti v drugih predalih lista.

Čitatelji mi priporočajo, naj kolona izhaja vsak dan. Sam želim to, a žalibog zaenkrat je premalo časa. Kakor hitro se razmere malo izpremenijo, se to zgodi; dotlej bo pa izhajala po starim dvakrat v tednu.

Raznolike so želje čitateljev. Eni bi radi, da je kolona nepolitična in enostavna zbirka smešnic. Ne morem ustreči. Kolona nima samo za zabavo, temveč mora imeti gotove smerne in program; zato mora biti politična, revolucionarna, svobodomiselna; vjemati se mora s principom jednote in lista. Onim, ki mi priporočajo slike, morda ustrešemo ob priliki. Ustrežemo! Slike pomenijo stroške in o teh ima besedo uprava lista, ne jaz. Večina čitateljev-kontestantov se je izrekla, da kolona ostane taka, kakršna je — in večina zmaga.

Čistim pa, ki bi radi videli dostojan program, rad ustrežem. Evo ga!

Kolona bo znanprej, kakor je doslej, delovala, da —

- 1) S. N. P. J. čim prej doseže 100,000 članov;
- 2) "Prosveta" doseže samskrat 25,000 naročnikov na dnevnik;
- 3) jednota postane vodilna gospodarska in kulturna sila med ameriškimi Slovenci;
- 4) da jednota dobi svoj znanstveni mesečnik;
- 5) da jednota kmalu dobi svoj zavetiščni in bolniški zavod;
- 6) da se slovenski delavci v Ameriki otresejo vpliva krt in frakov;
- 7) da se združijo v eno samo veliko podporno jednota;
- 8) da se bodo kot delavci bolj zavedali svojega razreda in neustrašeno z ostalimi zavednimi delavci te dežele sahtevali svoje ekonomske industrijske in socialne pravice;
- 9) da se Amerika čim prej iznebi kapitalizma.

Stari domovini kolona želi:

- 10) da se čim prej iznebi reakcije in postane enota jugoslovanske (ali balkanske) delavsko-kmetijske republike;
- 11) da Pašič et Co. kaj kmalu pobegne za kajzerjem;
- 12) da vrag vzame vse politične, nacionalne, carinske in verske meje v Evropi in da se ustanovi Federacija evropskih republik;
- 13) da zdrava pamet in znanost zakleneta vojno in sploh vse krvave konflikte v muzej in vodi ta boj z naravnimi sovražnimi silami;
- 14) da končno zavlada pravljubezen med ljudmi, ki so vredni ljubezni.

To je program kolone. Ali je prevelik, nemogoč? Nič ni prevelikega, nič nemogočega, če je krepka volja, vztrajno delo in odna na cilja. Naprej, kdor je s kolono in s "Prosveto"!

K. T. B.

du tako zmedena, da se sploh ne zavedala svojega dejanja. — Ko so porotniki potrdili vprašanje glede detomora, je bila Justina Šumanova obojena na tri leta ječe.

Požar v strojnihi tovarnah. — Dne 7. dec. zjutraj je topovski strel z Grada naznanil Ljubljano nov požar. Takoj se je zoznalo, da je izbruhnil ogenj v strojnihi tovarnah in livarnah na Dunajski cesti. Nevarnost je bila izredno velika, ker se nahajajo bližnji lesna skladišča trvdž kotnik in Lorencu. Ako bi objoženji tudi lesna skladišča, potetle bile nedvomno posledice nesledne. Nad vse požarovalnem nastanek ljubljanskih gasilcev kor tudi gasilcev iz Sp. Šiške, pa se je pravčasno posredilo na jeziti silni požar in ga končno razmeroma kratkem času popolnoma zadušili. Gasilci so pokopili pri revalniški akciji vzorne discipline in veliko uspešnost.

Davki, ki jih Stric Sam iztirja.

Človek si navadno pod "federalnim davkom" predstavlja "dohodninski davek" in misli, da je eno in drugo ista stvar. To pa ni res, kajti "income tax" je le eden izmed raznih federalnih davkov. To napačno tolmačenje zlasti med novodošleci v Ameriko se pa daje razlagati iz dejstva, da priselenci, ki so v pretežni večini mezdniki ali mali trgovci, so razun dohodarine le malo direktno prizadejo po federalnih davkih.

Treba prelistati federalni davčni zakon, takozvani Revenue Act od l. 1924, pa se bo našlo, da poleg dohodarine je še kakih sedem ali osem vrst davkov, ki so velike važnosti za vladu Združenih držav. Tako imamo, poleg dohodarine, davek na zapuščine, na korporacije, na darove, smodke in cigarete, razne užitnice, kolkovine in končno celo vrsto takozvanih poklicnih pristojbin.

Federalni dohodninski davek (income tax) je brezdvomno davek, ki ga vsi sloji prebivalstva najbolj obsežno občutijo. Deli se v dve vrsti: dohodarino za posameznike in za korporacije. V obeh slučajih se davčni znesek, izračuna na podlagi čistega dohodka (net income), t. j. surovega dohodka po odbitku raznih rednih in potrebnih stroškov. Tudi individualni dohodninski davek obstoja iz dveh delov: eden je osnovni davek, takozvani "normal tax", in drugi je dodatni davek ali "surtax". Poslednji se nalaga na dohodke le tedaj, kadar ti presegaajo gotovo vsoto, na pr. \$10,000 na leto.

Normalni davek treba plačati na čisti dohodek, vključno presega gotovo vsoto, oproščeno od davka. Vsak davkoplačevalec ima pravico do teh "kreditov", kakor imenujejo vsote, za katere ni treba plačati davka. Tako mora samec plačati davek le na toliko, kar je zaslužil čez \$1,000 na leto, in poročena oseba, živeča s svojo družino, kar je zaslužila čez \$2,500. Poleg tega ima vsak davkoplačevalec pravico odbiti še nadaljnih \$400 za vsakega otroka pod 18. letom ali onespособljeno osebo, ki je odvisna od njegovega vzdrževanja. Kar je glavno je to, da so te odvisne osebe res prejemale od davkoplačevalca glavni del tega, kar je potrebno za njihovo vzdrževanje.

Čim se ti krediti odbijejo od čistega dohodka, ostane — ako sploh kaj ostane — znesek, na katerega treba plačati davek. Od tega obdavčljivega zneska (taxable amount) treba plačati gotov dostotek kot davek. Davčni odstotek znaša 2% na prvih \$4,000, 4% na nadaljnjih \$4,000 in 5% na zneske čez \$8,000. Toliko znaša dohodninski davek za lansko leto, ki ga bo treba plačati do 15. marca t. l.

"Surtax" pa je dodaten davek, ki se nalaga po gotovi postopni lestvici na vse dohodke čez \$10,000 na leto. Ta dodatni davek znaša 1% na dohodke med \$10,000 in \$14,000, 2% med \$14,000 in \$16,000, itd. Na dohodke čez \$500,000 znaša surtax 40%.

Kadar kdo umre (Amerikanec ali inozemec, tukaj stanujoč ali ne) in zapusti komu drugemu lastnino, nahajajočo se v tej deželi, tedaj vlada Združenih držav iztirja davek na dedščino, takozvani "estate tax". Ta davek znaša gotov odstotek čiste vrednosti zapuščine. Čim večja je vrednost zapuščine, tem višji je odstotek. Ta znaša 1% na vse zneske, ki ne presegajo \$50,000, 2% do \$100,000, itd. Največji odstotek je 40%, ako zapuščina znaša deset milijonov ali več.

Drug davek, ki je bistveno sličen zapuščinakemu davku in ima tudi isti davčni odstotek, je davek na darila (gift tax). Ta davek se nalaga, ako se lastnina prenese na drugega potom daritve. Neki minimum pa je davka prost.

Neki federalni davek, ki je provzročil precej zmešnjave, zlasti valed precejšnje nejasnosti, zakonskega besedila, je pristojbina na vstopnine in prispevke (tax on admissions and dues). Zakon znaša čez 50 centov, treba plačati takso od 1 centa za vsakih 10 centov. Kaj je pravzaprav "zabavišče" (place of amusement), ni še vedno prav jasno, valse natatnim navodilom davčnega urada. Davek na vstopnine treba plačati med drugim za gledališča, kinematografe, cirkuse in druga enaka zabavišča, ki jih lastnik upravlja za svoj dobiček.

Oproščene od davka so vstopnine, katerih čisti dobiček je namenjen izključno v korist ver-

